

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет біології, географії та екології

Кафедра географії та екології

**ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТОВУВАННЯ ВАРТОСТІ
НАДАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ В МЕЖАХ
НПШ «БІЛОБЕРЕЖЖЯ СВЯТОСЛАВА» (НА
ПРИКЛАДІ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПУНКТУ «НА СОЛІ»
(ОЗЕРО СОЛОНЕЦЬ ТУЗЛИ))**

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 05-216-М групи

Спеціальності 101 Екологія

Освітньо-професійної програми «Екологія»

Абібуллаєва Аліє Русланівна

Керівник к. г. н., доцент Давидов О.В.

Рецензент Чаус В. Б.,

Начальник науково-дослідного відділу НПШ

«Білобережжя Святослава»

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Національні парки – як об’єкти природно-заповідного фонду.....	7
1.1. Поняття про національні парки та їх різноманіття.....	7
1.2. Законодавчі основи функціонування національних парків...	9
1.3. Економічні основи функціонування національних парків...	10
Розділ 2. Національний природний парк «Білобережжя Святослава»: природні умови та особливості функціонування....	13
2.1. Загальна характеристика.....	13
2.2. Функціональне зонування території.....	16
2.3. Основні напрямки діяльності.....	18
Розділ 3. Економічне обґрунтування функціонування рекреаційного пункту «На солі».....	21
3.1. Природна цінність озера Солонець-Тузли.....	21
3.2. Перспективи розвитку рекреаційного пункту.....	23
3.3. Економічне обґрунтування розвитку рекреаційного пункту.	25
Висновки.....	27
Список використаних джерел.....	30

ВСТУП

Актуальність теми. Національний природний парк «Білобережжя Святослава» представляє собою дуже різноплановий за своїми природними умовами природоохоронний об'єкт. В його межах зосереджені унікальні рекреаційні ресурси придатні для лікування та оздоровлення рекреантів з усієї України.

Найбільш інтенсивне рекреаційне використання, проявляється виключно в межах тої частини парку, яка знаходиться вздовж фронтального берегу Кінбурнського півострова. В той же час, територія національного парку, що розташована навколо озера Солонець-Тузли використовується в рекреаційних цілях значно менше. Але при цьому слід зауважити, що район відповідного озера характеризується наявністю лікувальних грязей та ропи, що є дуже перспективним для розвитку лікувально-оздоровчого туризму.

За таких умов, для подальшого розвитку рекреаційного потенціалу парку, необхідно провести обґрунтування рекреаційної діяльності саме в районі озера Солонець-Тузли, де розташований рекреаційний пункт «На солі». Важливою складовою обґрунтування є економічна доцільність проведення рекреаційної діяльності саме в межах цієї частини парку. Саме тому, тема відповідної кваліфікаційної роботи є актуальною.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Відповідна кваліфікаційна робота підготовлена в рамках реалізації ініціативної науково-дослідної теми кафедри географії та екології: «Морфологія і динаміка берегової зони Азово-Чорноморського басейну України» (номер державної реєстрації 0118U00402).

Мета дослідження – провести економічне обґрунтування розвитку рекреаційного пункту «На солі».

Для виконання поставленої мети, необхідно вирішити наступні **завдання**:

1. Проаналізувати нормативно-правову базу функціонування національних природних парків.
2. Визначити природні умови та особливості функціонування національного парку «Білобережжя Святослава».
3. Дослідити природну цінність озера Солонець-Тузли, як перспективного рекреаційного об'єкту.
4. Провести економічне обґрунтування розвитку рекреаційного пункту «На солі».

Об'єкт дослідження: озеро Солонець Тузли, як природна основа рекреаційного пункту «На Солі».

Предмет дослідження: проведення економічного обґрунтування розвитку рекреаційного пункту «На солі».

При написанні відповідної кваліфікаційної роботи були застосовані наступні методи наукового дослідження:

Метод літературного аналізу – використовувався при дослідженні природних умов національного парку «Білобережжя Святослава».

Метод аналізу картографічних джерел – був запроваджений для визначення просторових особливостей розташування рекреаційного пункту «На солі».

Метод польових спостережень – був використаний при дослідженні природних умов району озера Солонець-Тузли, для можливості проведення економічного обґрунтування діяльності рекреаційного пункту «На солі».

Метод статистичного аналізу – впроваджений при проведенні економічного обґрунтування розвитку рекреаційного пункту «На солі».

Наукова новизна одержаних результатів полягає в наступному:

- вперше був проведений комплексний аналіз природних умов району розташування озера Солонець-Тузли. Проведений аналіз дозволив провести

економічне обґрунтування розвитку рекреаційного пункту «На солі», в межах національного природного парку «Білобережжя Святослава».

- вперше було проведено економічне обґрунтування розвитку рекреаційного пункту «На солі».

Практичне значення одержаних результатів. Отримані під час написання кваліфікаційної роботи матеріали, можуть бути використанні під час розвитку рекреаційного пункту «На солі», національного природного парку «Білобережжя Святослава».

Апробація результатів дослідження. Відповідна кваліфікаційна робота пройшла апробацію під час науково-методичних семінарів кафедри географії та екології, факультету біології, географії та екології, Херсонського державного університету, а також під час проведення Науково-технічної ради НПП «Білобережжя Святослава».

На підставі аналізу отриманих під час польових досліджень матеріалів підготовлена до друку наукова стаття «Особливості використання природних ресурсів озера Солонець-Тузли в рекреаційних цілях». Відповідна стаття опублікована у альманахі «Магістерські студії».

Структура роботи. Загальний об'єм роботи 35 сторінок. В структурі роботи виділяється зміст, вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел.

Вступ. У відповідній частині роботи відображена її актуальність, зв'язок із науковими темами та працями, визначені мета та завдання, а також об'єкт та предмет дослідження. Проаналізовані методи дослідження, наведена наукова новизна, практичне значення та результати апробації матеріалів кваліфікаційної роботи.

Розділ 1. В межах даної структурної одиниці проаналізовані понятійні, правові та економічні особливості функціонування національних природних парків.

Розділ 2. В даному розділі проаналізовані природні умови та особливості організації діяльності національного природного парку «Білобережжя Святослава».

Розділ 3. Проаналізовані природні особливості озера Солонець-Тузли, визначені перспективи рекреаційної діяльності та проведена її економічне обґрунтування.

Висновки. Наведені основні результати проведеного дослідження.

Список використаних джерел складається з 36 ресурсів.

РОЗДІЛ 1.

НАЦІОНАЛЬНІ ПАРКИ – ЯК ОБ’ЄКТИ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ

1.1. Поняття про національні парки та їх різноманіття

В українському природоохоронному законодавстві застосовується таке поняття як «національний природний парк». Згідно з ч. 1 ст. 20 Закону України від 16 червня 1992 року «Про природно-заповідний фонд України» зазначається: національні природні парки є природоохоронними, рекреаційними, культурно-освітніми, науково-дослідними установами загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об’єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність [32].

Отже, національний парк представляє собою певні території, які містять унікальні ландшафти певних природних регіонів, які не зазнали або майже не зазнали антропогенного впливу, при цьому вони мають рекреаційне, наукове й освітнє значення. Основним завданням відповідних об’єктів є збереження біологічного різноманіття певних територій, які мають унікальні природні й історичні об’єкти. Відповідні об’єкти також спрямовані на розвиток рекреації та пізнавального туризму, заохочення місцевого населення до традиційного господарювання, яке гармонійне співвідноситься із навколишнім середовищем [4].

Головною відмінністю національних парків від природних заповідників, в межах яких діяльність людини повністю заборонена, є те що однією з цілей їх створення є розвиток рекреації, тому за певних умов туристам дозволяється відвідування та перебування в межах природоохоронної території.

Національні парки мають подвійну роль, вони одночасно є притулком для чарівної природи та популярними туристичними об'єктами [4].

Ділянки землі та водного простору з усіма природними ресурсами та об'єктами вилучаються з господарського використання і надаються національним природним паркам у порядку, встановленому цим Законом та іншими актами законодавства України. До складу територій національних природних парків можуть включатися ділянки землі та водного простору інших землевласників та землекористувачів [32].

Національні природні парки класифікуються за різноманітними параметрами, серед яких: географічні особливості природного середовища, режим використання та стан освоєння території, форма власності землі, основна функція, ступінь рекреаційного навантаження, особливості просторової структури та площа території.

За географічними особливостями природного середовища національні парки мають поділ на: степові, лісостепові, лісові, приморські, озерно-річкові, гірські, арктичні та пустельні. Залежно від основного характеру спрямування національні парки поділяються на: ландшафтні, ботанічні, лісові, гідрологічні, загальнозоологічні, орнітологічні, ентомологічні, іхтіологічні, загальногеологічні, палеонтологічні та карстово-спелеологічні [32].

Національні парки, за провідною функцією існування поділяються на: природоохоронні (природні заповідники); рекреаційні (туристичні та спортивно-оздоровчі); історико-культурні (археологічні, етнографічні та меморіальні). За характером рекреаційного навантаження національні парки бувають: з екстенсивним та з інтенсивним туризмом. Якщо середній показник відвідуваності рекреаційних зон у національних парках перевищує 10 людей в день/га, то їх слід вважати парками з інтенсивним туризмом [9].

Національні парки за характером системи планування поділяються на: поліцентричний (немає цілісного масиву природних ландшафтів), моноцентричний (присутнє заповідне ядро парку), лінійний (переважно на узбережжі морів, великих річок або озер).

За площею території національних парків виділяються: малі (від 1 тис. до 10 тис. га), великі (від 10 тис. до 100 тис. га), крупні (від 100 тис. до 1 млн га) та найкрупніші (понад 1 млн га) [9].

1.2. Законодавчі основи функціонування національних парків

Однією із стратегічних цілей будь-якої держави є збереження природної спадщини країни, тому одним із пріоритетних завдань державної екологічної політики є створення національних парків і їх правова охорона. У кожній країні розроблені свої власні законодавчі акти, які передбачають правове регулювання основ існування національних парків. При наявності мети нормативно-правова база має містити спрощений порядок, який передбачає створення території й об'єктів природно-заповідного фонду, особливо в часині погодження з органами державної влади та місцевого самоврядування, землекористувачами, і поставити подальше завдання – резервування території для заповідання [20, 30, 31].

Основою заповідної справи в межах України є закон «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 року, який зазначає правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду та відтворення його природних об'єктів і комплексів.

В межах відповідного закону зазначається, що «Природно-заповідний фонд становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища. У зв'язку з цим законодавством України природно-заповідний фонд охороняється як національне надбання, щодо якого встановлюється особливий режим охорони,

відтворення і використання. Україна розглядає цей фонд як складову частину світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною» [31, 32].

Національні парки в переважній більшості є державними установами, які повинні забезпечувати дотримання природоохоронного законодавства країни на своїй території та задовольняти потреби населення. Передбачається, що всі ділянки землі та акваторії, з усіма їх природними ресурсами й об'єктами, можуть бути вилучені з господарського використання і надаватися національним паркам у порядку, який встановлений Законом України «Про природно-заповідний фонд України» й іншими актами законодавства [31, 32].

До складу природних національних парків, також можуть включатись земельні та водні ділянки інших землекористувачів і землевласників. У законі «Про природно-заповідний фонд України» сформульовані основні завдання, які покладаються на національні парки для їх існування та розвитку.

1.3. Економічні основи існування національних парків

Економічні основи організації та функціонування національних природних парків здійснюються відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд України».

Для створення ефективної організації та функціонування природно-заповідного фонду повинні забезпечуватися наступні економічні засоби:

- економічне обґрунтування складових організації і розвитку природно-заповідного фонду;
- економічна оцінка об'єктів і територій природно-заповідного фонду та ведення їх кадастру;
- диференційоване визначення нормативів та джерел фінансування організацій і функціонування природно-заповідного фонду;

- надання податкових та інших різноманітних пільг відповідним установам, організаціям і підприємствам, що забезпечують роботу природно-заповідного фонду;

- компенсація збитків у встановленому порядку, які були завдані порушеннями законодавства про природно-заповідний фонд [31, 32].

Фінансування заходів в межах національних парках, які мають загальнодержавне значення здійснюється за кошти державного бюджету України. Слід зазначити, що для цього можуть бути залучені кошти місцевих бюджетів, організацій, установ, підприємств, громадян, благодійних і позабюджетних фондів. Фінансування заходів в національних парках, які мають місцеве значення здійснюється лише за кошти місцевих бюджетів. Але до цієї мети також можуть бути залучені кошти організацій, установ, підприємств, громадян, благодійних і позабюджетних фондів. Витрати, які пов'язані із охоронним режимом в національних парках, мають здійснюватися за кошти організацій, установ, підприємств, інших землекористувачів і землевласників, на території яких вони знаходяться. Також відповідні установи природно-заповідного фонду мають сплачувати земельний податок за земельні ділянки, що надаються їм у постійне використання [31].

Кошти, які отримують національні парки, а також організації, установи і підприємства, які у своєму підпорядкуванні мають об'єкти та території природно-заповідного фонду інших категорій від природоохоронної, туристсько-екскурсійної, наукової, рекламо-видавничої та іншої діяльності, що не йдуть в розріз із їх цільовим призначенням, є їх власними коштами. Відповідні кошти не можуть бути вилучені, а повинні використовуватися для здійснення заходів, які спрямовані на охорону відповідних об'єктів і територій природно-заповідного фонду.

За відвідування об'єктів та території природно-заповідного фонду їх адміністрації або організації, установи, підприємства та громадяни, у підпорядкуванні яких знаходяться ці об'єкти та території, мають право встановлювати плату за відвідування та робити винятки для певних категорій

осіб, які можуть звільнитися від неї. Установи природно-заповідного фонду, які мають загальнодержавне значення, встановлюють розміри плати за походженням із центральними органами виконавчої влади, яка забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Рекреаційна діяльність на території національних парків сприяє до залучення інвестицій в економічний розвиток. Її можна здійснювати шляхом створення комфортних умов для відпочинку туристів, вона включає в себе багатоманітне облаштування туристичних та екологічних маршрутних стежок і зон відпочинку; екологічно-освітніх таборів для молоді та школярів; заходи щодо залучення місцевого населення до рекреаційної діяльності [31].

РОЗДІЛ 2.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК «БІЛОБЕРЕЖЖЯ СВЯТОСЛАВА»: ПРИРОДНІ УМОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ

2.1. Загальна характеристика

Національний природний парк «Білобережжя Святослава» створений відповідно до Указу Президента України від 16 грудня 2009 року № 1056 «Про створення національного природного парку «Білобережжя Святослава». Досліджуваний національний парк є територією природно-заповідного фонду загальнодержавного значення [30, 32, 35].

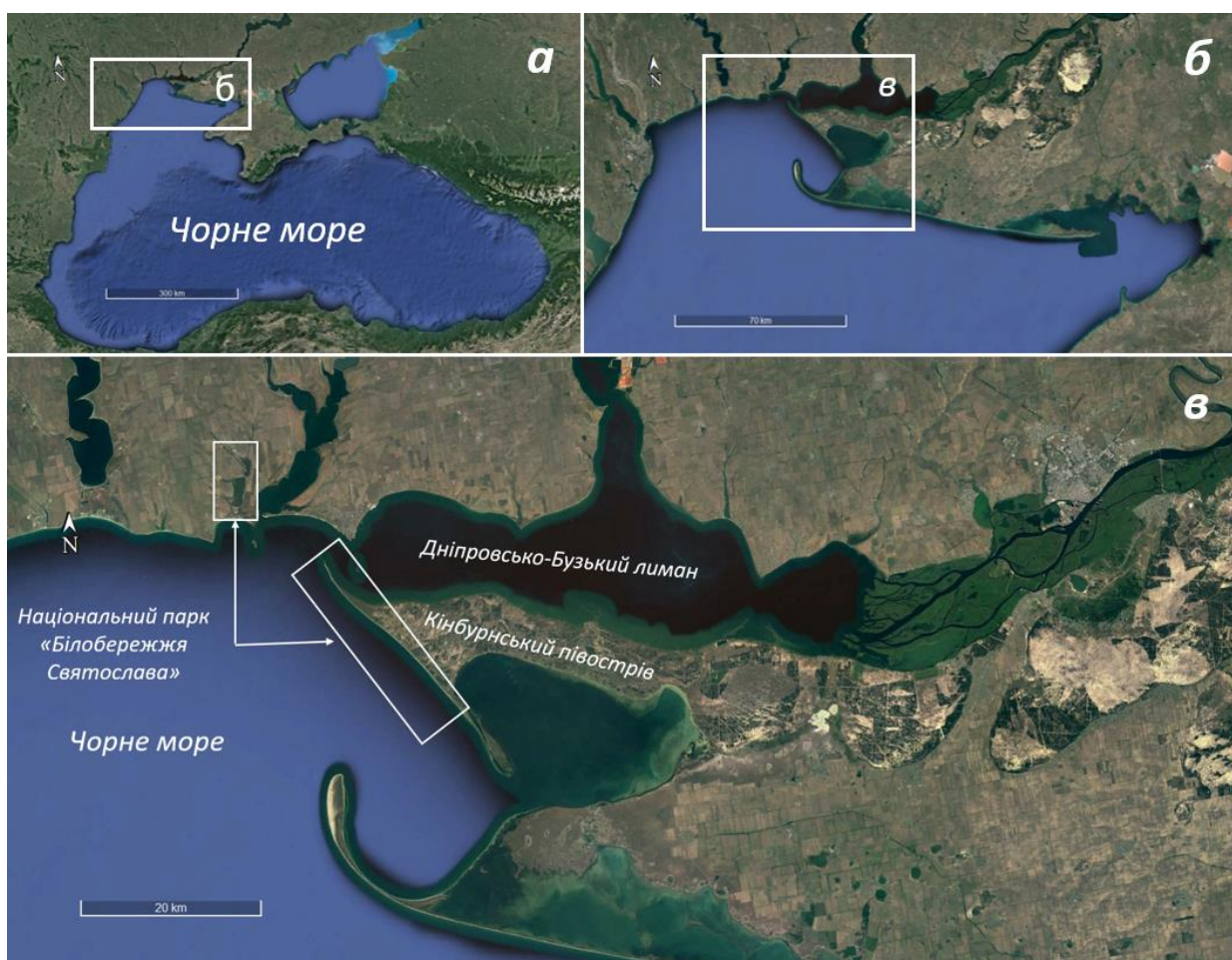

Рис. 2.1. Просторове розташування території національного природного парку «Білобережжя Святослава» (розроблено на базі ресурсу *Google Earth*).

Згідно з Указу Президента України від 11 квітня 2019 року № 137 «Про зміну меж національного природного парку «Білобережжя Святослава» до складу Парку включено 136,2 гектара земель запасу, що вилучаються у землекористувача та надаються Парку у постійне користування.

Географічно парк розташований на території Миколаївського району Миколаївської області. Територіально в його межах виділяється дві складові частини: півострівна та континентальна (рис. 2.1).

Кінбурнський півострів являє собою достатньо крупний масив суходолу, розташований в межах північно-західної частини Чорного моря. Територіально він належить до Північного Причорномор'я та заходиться в районі гирлової області Дніпра та Південного Бугу [6, 7, 11, 12, 13].

Назва півострова походить від тюркської назви населеного пункту, який був розташований на поверхні коси між лиманом і морем. За часів Османської імперії відповідне поселення мало назву «Кілбурун», що в перекладі визначається як «волосяний ніс» або «гострий ніс» [21, 22, 23]. Під час історичного розвитку відповідної території, представлена назва поселення була спочатку перенесена на всю територію коси, а через деякий часом і на весь півострів [25, 28, 29].

Рис. 2.2. Природні межі та складові частини Кінбурнського півострова (розроблено на базі ресурсу *Google Earth*).

Кінбурнський півострів з півночі оточується акваторією Дніпровсько-Бузького лиману, з півдня водами Ягорлицької затоки, а на заході – Чорним морем. Східна межа півострова проводиться по міжаренному зниженню, між Кінбурнською та Іванівською аренами. На північному заході до півострова притулена акумулятивна форма Кінбурнська коса, а на південному заході – Покровська коса (рис. 2.2) [16, 17, 26, 27].

Рис. 2.3. Особливості морфологічної будови поверхні Кінбурнського півострова: а – центральна частина; б – приморська частина

В морфологічному відношенні, поверхня півострова представляє собою приморську низовинну рівнину, в межах якої з абсолютні відмітки висот змінюються від $-0,4$ м (в межах дефляційних котловин) до $12,5-14,3$ м (в межах піщаних кучугур) (рис. 2.3.) [21].

Континентальна частина національного парку розташована навколо озера Солонець-Тузли (рис. 2.4). Відповідна територія є складовою Дністерсько-Бузької приморської рівнини, в межах якої панують висоти від 10 до 25 м [24]. Озеро та прилегла територія за генетичними ознаками представляє собою лиман, тобто гирлову область давньої річки, яка була відгороджена від акваторії моря пересипом.

Рис. 2.3. Просторове розташування озера Солонець-Тузли (розроблено на базі ресурсу Google Earth).

Досліджувана територія розташована біля Березанського лиману на північному сході та Дніпровсько-Бузького лиману. На південь від озера Солонець-Тузли розташований острів Березань.

2.2. Функціональне зонування території національного парку

Об'єкт природно-заповідного фонду національний природний парк «Білобережжя Святослава» створений у 2009 р. Головною метою створення відповідного об'єкту було збереження цінних природних територій та історико-культурних об'єктів, що мають важливо природоохоронне, наукове, естетичне, освітнє, рекреаційне та оздоровче значення [15, 19, 30].

До складу відповідного природного парку було передано 3587,74 га земель Очаківського лісомисливського господарства та земель запасу Очаківської районної державної адміністрації, з вилученням їх у цих землекористувачів [26, 39]. Без вилучення земель, в межах адміністративної території Очаківського району, до складу парку також було включено 6260,40 га земель Очаківського лісомисливського господарства та земель запасу Очаківської районної державної адміністрації [26, 30].

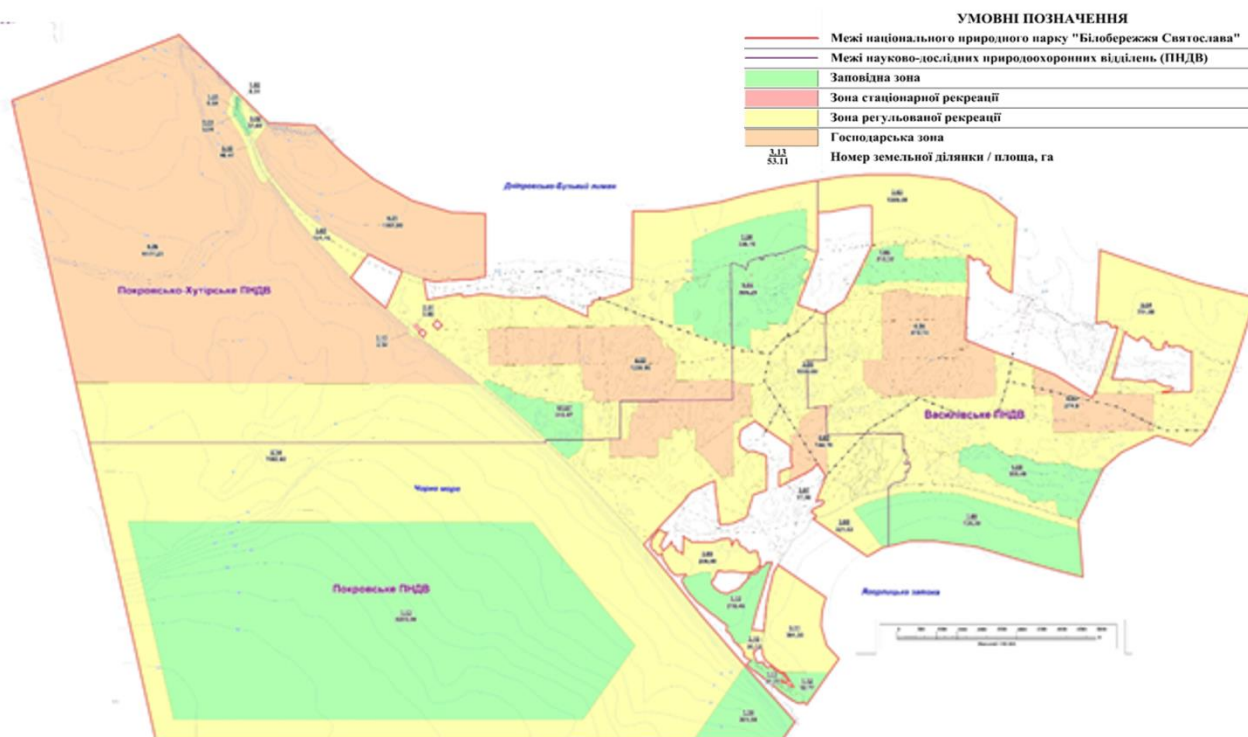

Рис. 2.5. Функціональне зонування території національного природного «Святослава» [26].

Загальна площа парку становить 35223,15 га, з яких 25000 га припадає на акваторії, які прилеглі до Кінбурнського півострова, які входять до складу Дніпровсько-Бузького лиману, Ягорлицької затоки та Чорного моря [6].

Функціональне зонування території національного парку «Білобережжя Святослава» було здійснено згідно до Проекту організації території відповідного парку. В рамках природоохоронного законодавства в межах території парку виділяються наступні зони: а) заповідна; б) регульованої рекреації; в) стаціонарної рекреації; г) господарська [32].

Заповідна зона досліджуваного національного парку (рис. 2.5) характеризується певною ареальністю, тобто виділенням окремих ділянок, які не взаємопов'язані між собою. В межах відповідної зони забороняються будь-які види господарської діяльності, які суперечать її загальному цільовому призначенню та можуть призвести до порушення її природного розвитку.

Зона регульованої рекреації займає більшу частину території національного парку (рис. 2.5.). В межах відповідної зони дозволяється здійснення короточасного відпочинку та оздоровлення населення, а також відвідування найбільш мальовничих та пам'ятних місць. В межах відповідної також дозволяються певні види господарської діяльності, спрямовані на підтримку та відновлення природного стану, а також спрямовані на пожежну безпеку [26, 32].

Зона стаціонарної рекреації поширена в межах вкрай обмеженої частини національного парку (рис. 2.4.). Функціонально відповідна зона призначена для розміщення готелів, мотелів та кемпінгів, а також інших антропогенних об'єктів задіяних для обслуговування відвідувачів. В той же час, в межах зони забороняється будь-яка господарська діяльність, яка не пов'язана з цільовим призначенням досліджуваного нами національного природного парку.

Господарська зона в межах національного парку «Білобережжя Святослава» також має ареальний характер (рис. 2.5.). В межах наведеної зони дозволяється проведення певних видів господарської діяльності, спрямованих на виконання запланованих в межах парку завдань. Відповідна діяльність

здійснюється з додержанням вимог та обмежень, встановлених природоохоронним законодавством. В межах національного природного парку передбачена традиційна для місцевого населення господарська діяльність на землях, які передані парку без вилучення.

2.3. Основні напрямки діяльності

Національний парк «Білобережжя Святослава» під час впровадження своєї діяльності визначається Конституцією України, законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про природно-заповідний фонд України», «Про Червону книгу України», «Про рослинний світ», «Про тваринний світ», Земельним, Лісовим та Водним кодексами України, міжнародними договорами, іншими нормативно-правовими актами, Проектом організації території Парку, а також «Положенням про національний природний парк «Білобережжя Святослава» [30].

В межах досліджуваного нами національного парку виділяються наступні види діяльності: а) наукова; б) екологічна освітньо-виховна; в) рекреаційна; г) природоохоронна.

Наукова діяльність на території парку спрямовується на вивчення природних процесів, проведення моніторингу основних процесів розвитку, екологічного прогнозування, розробки та впровадження наукових основ охорони, відтворення та використання природних ресурсів (рис. 2.6.).

Рис. 2.5. Співробітники НПП «Білобережжя Святослава» під час проведення наукової роботи по дослідженню берегової зони Чорного моря в межах Кінбурнського півострова.

Наукова діяльність здійснюється з урахуванням програм і планів науково-дослідних робіт, що затверджуються Національною академією наук України та Мінприроди.

Основні напрямки наукової роботи в межах національного парку «Білобережжя Святослава»:

- інвентаризація об'єктів флори, фауни, а також усіх природних комплексів та окремих природних об'єктів;
- дослідження та аналіз динаміки зміни природних комплексів та об'єктів під час кліматичних змін;
- вивчення природних комплексів, в умовах їх рекреаційного використання;
- дослідження стану берегової зони в межах національного парку.

Досліджуваний нами національний парк, також проводить екологічну освітньо-виховну роботу, яка проводиться з метою цілеспрямованого впливу на світогляд, поведінку та діяльність рекреантів, відвідувачів парку та

місцевого населення, стосовно збереження природної та культурної спадщини відповідної території (рис. 2.6.).

Рис. 2.6. Екологічна освітньо-виховна робота під екоосвітнього марафону по захисту Водно-болотних угідь

У відповідній сфері діяльності національний парк співпрацює з усіма верствами населення, підприємствами, установами та організаціями усіх форм власності, шляхом поширення знань і підвищення обізнаності стосовно, щодо цінностей біологічної та ландшафтної різноманітності, формування екологічної свідомості та виховання поваги до природи. Слід зауважити, що саме з метою розвитку еколого-освітницької діяльності, співробітники парку проводять науково-популярні лекції та семінари.

Найбільш розвинути видом діяльності в межах парку, є рекреаційна, яка здійснюється відповідно до Положення про рекреаційну діяльність в межах території та об'єктів природно-заповідного фонду України (рис. 2.7.).

Рис. 2.7. Рекреаційна діяльність в межах НПП «Білобережжя Святослава»: а – наметовий табір; б – дисталь коси «перлина» парку.

Впровадження рекреаційної діяльності здійснюється за наступними напрямками:

- формування умов для ефективного та організованого туризму та відпочинку, з додержанням режиму охорони природних комплексів та об'єктів;
- задоволення попиту рекреантів на оздоровчий, культурний та пізнавальний відпочинок, а також на любительське та спортивне рибальство;
- обґрунтування та встановлення допустимого рівня антропогенного навантаження на природні системи, під час рекреаційної діяльності;
- організація інформаційної діяльності, екологічної просвіти серед туристів, які відвідують межі парку;
- сприяння формування у рекреантів та місцевих жителів дбайливого та гуманного ставлення до природи, а також формування екологічної культури [30].

Загальна кількість рекреантів, які відвідують національний парк протягом теплового сезону, складається з туристів які реєструються в офіційних рекреаційних пунктах, а також з рекреантів приїжджають до півострова на один день.

В межах розташованих на території національного парку «Білобережжя Святослава» рекреаційних пунктів, у 2020 році було зафіксовано біля 8749 рекреантів. На наш погляд, це складає біля $\frac{1}{3}$ від загальної кількості. Саме тому, в середньому за рік до національного парку приїжджає понад 25 тис. осіб [26].

РОЗДІЛ 3.

ЕКОНОМІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПУНКТУ «НА СОЛІ»

3.1. Природна цінність озера Солонець-Тузли

Озеро Солонець-Тузли представляє собою лиман, який територіально розташований в межах Причорноморської низовини, в районі гирлової області Дніпра на території Національного природного парку «Білобережжя Святославу» (Миколаївська область) [5].

Рис. 3.1. Географічне розташування озера Солонець-Тузли: а – в регіоні Чорного моря; б – в північно-західній частині Чорного моря; в – в районі гирлової області Дніпра; г – зовнішній вигляд озера (розроблено на базі ресурсу *Google Earth*).

Параметри озера 2000 на 6000 м, при площі водної поверхні біля 8 км² та пересічною глибиною до 0,6 – 0,8 м. Від акваторії Чорного моря озеро відмежовується акумулятивним тілом пересипі довжиною в 1 км. Площа

водозбірної поверхні озера дуже незначна, а тому його основне живлення відбувається за тимчасовими улоговинами стоку, а також внаслідок фільтрації морських вод через тіло пересипі (рис. 3.2) [1, 2].

Рис. 3.2. Морфологія озера Солонець Тузлі: а – морфометричні параметри; б – поверхня пересипі.

В межах котловини досліджуваного озера мають місце осадові породи лагунно-морського генезису (зверху вниз): чорний мул, сіра глина, світло-сіра глина. Чорний мул має пластичну консистенцію, він м'який, у верхній частині розріджений, має запах сірководню та характеризується наявністю дрібнозернистих мінеральних частинок, а також уламками мушель [3].

За гідрохімічним складом, вода в досліджуваному озері, представляє собою гіпергалінну ($S > 45\%$) водойму (рис. 3.3.). Відповідна висока мінералізація озера зумовлює його не замерзання взимку. Дуже незначні розміри, а також не стале живлення, вказує на незначну природну стійкість водойми [6].

Рис. 3.3. Озеро Солонець-Тузли – як гіпергаліна водойма: а – ропа та грязь озера; б – використання ресурсів озера.

Геоморфологічні, літологічні, гідрологічні та гідрохімічні особливості озера Солонець-Тузли зумовлюють формування в його межах лікувальних грязей – сапропелів. Саме цей факт зумовлює функцію водойми як теригенної пастки, яка характеризується високою мінералізацією води, дуже теплими і сухими кліматичними умовами. Згідно листа № 01-12/470 ДУ «Українського науково-дослідного інституту медичної реабілітації та курортології міністерства охорони здоров'я України» (від 13 серпня 2020 року), досліджуваний нами природний об'єкт озеро Солонець–Тузли занесено до озер категорії лікувальних, при наявності відкладів грязей та ропи [8].

Хімічний склад ропи, солі та грязей озера Солонець-Тузли досліджували А. Веріго у 1875 р., Г. Станіков у 1916 р. та Є. Бурксер у 1925 р. Ропи озера характеризується хлоридно-сульфатно-гідрокарбонатно-натрієво-магнієво-кальцієвим складом. Вміст NaCl, в межах ропи - 77,8650 ‰, MgCl₂ - 216,0900 ‰, MgSO₄ - 24,4090 ‰, CaSO₄ - 17,2383 ‰, Ca(HCO₃)₂ - 2,0119 ‰, при її загальному рівні мінералізації 337,6192‰ [16, 18].

У складі солі переважає хлорид натрію 92-97%. Представлений склад ропи та грязей, вказує на їх значні лікувальні властивості. Аналізи Українського науково-дослідного інституту дитячої курортології та фізіотерапії, відповідно до листа № 01-12/470 ДУ «Український науково-дослідний інститут медичної реабілітації та курортології міністерства охорони здоров'я України», щодо природних лікувальних ресурсів озера Солонець–Тузли (13 серпня 2020 року), вказують саме на їх лікувальні властивості.

Відклади пелоїдного складу озера Солонець-Тузли Грязі відносять до високомінералізованих та слабо-сульфідних мулових грязей. Представлені відклади складені із мінеральних та органічних речовин, які зазнали суттєвого та значного перетворення внаслідок різноманітних природних процесів (фізико-хімічних, хімічних, біохімічних), а тому являють собою однорідну тонкодисперсну масу пластичних порід. Важливою складовою представлених відкладів є певний грязьовий розчин, який за консистенцію представляє собою

водний розчин, з високим вмістом солей, органічної речовини та газів, а також містить частки глини і піску. Відомі запаси лікувальних грязей в межах котловини досліджуваного озера Солонець-Тузли 237 тис.м³, але вони майже не використовуються [33, 34, 36].

3.2. Перспективи розвитку рекреаційного пункту

В районі озера Солонець-Тузли, його високий туристично-рекреаційний потенціал зумовлений вдалим географічним розташуванням, біля традиційної та популярної курортної зони Рибаківка – Коблево, а також наявності в його межах значної кількості цілющих сапропелевих грязей, солоної ропи та природної солі (рис. 3.4.).

Досліджуване озеро легко визначається за наявністю на його берегах рослини червоного кольору – солеросу. Активне випаровування та ускладнений водообмін призводять до підвищення в озері концентрації солей, достатньої для видобутку морської солі. Сіль видобувають з ропи, яка представляє собою змінену морську воду, що містить хлористий натрій, хлористий магній, сірчаноокислий магній і кальцій. У розсолах залишаються більша частина магнієвих і кальцієвих сполук, солі бромю, фтору та інших компонентів [34, 36].

На відміну від гірської солі, морська має багато переваг: в неї міститься понад сорок корисних для організму елементів з таблиці Менделєєва, до того ж відповідна сіль має велику кількість корисного йоду. Розвідані запаси мінеральних грязей озера Солонець-Тузли 237 тис.м³, при чому вони майже не використовуються [34].

В межах відповідного озера знаходяться також поклади лікувальних грязей, в основі яких лежить сапропель. Сапропель важлива складова різноманітних медичних препаратів, косметичних засобів.

Рис. 3.4. Комплексний план розбудови рекреаційного пункту «На солі» (сайт Коблевської ОТГ).

Лікувальні грязі з досліджуваного озера можуть бути використані при шкірних захворюваннях, запальних процесах (зокрема, жіночих хвороб), при хворобах суглобів, периферичної нервової системи і т. д.

Вода в озері дуже добре прогрівається, саме тому тут активно розвиваються мікроорганізми, які при відмиранні перетворюються в різні групи органічних речовин, які мають високу біологічну активність.

В одному грамі грязі з озера міститься більше 1 млрд. мікроорганізмів. Органічна речовина в межах грязі знаходиться у вигляді органічно-

мінеральних сполук, адсорбованих гумінових і фульвокислот, у розчиненому стані.

Рис. 3.5. Схема відновлення водопостачання та водовідведення в межах рекреаційного пункту «На Солі» (сайт Коблевської ОТГ).

У грязях порівняно з ропою міститься менше сульфатів (які можуть виступати алергенами), але більше корисних мікро компонентів. Крім того, є гази – сірководень, азот, метан та інші.

Для поліпшення умов для людей, які хочуть відвідати озеро Солонець – Тузли, потрібно провести наступні заходи:

- влаштування та відповідне обладнання туристських маршрутів;

- зона відпочинку людей с обмеженими можливостями;
- оздоровча зона (масаж);
- зона відпочинку для дітей (дитяча площадка)

В рамках цього проекту необхідно будівництво бесідок для відпочинку, комфортних вуличних лав, встановити санвузол і урн для сміття. Всі перелічені заходи повинні мати економічне обґрунтування (рис. 3.6).

Рис. 3.6. Просторове розташування запроектованої велодоріжки та зон відпочинку навколо озера Солонець Тузли в районі рекреаційного пункту «На Солі».

3.3. Економічне обґрунтування розвитку рекреаційного пункту

Фінансування заходів, які пов'язані із функціонуванням національного парку «Білобережжя Святослава» здійснюється у відповідності до законодавства, за рахунок коштів які надходять із загального та спеціального фондів Державного бюджету [30].

Для фінансування можуть також залучатися кошти місцевих бюджетів, різноманітних благодійних фондів, кошти місцевих підприємств, установ, організацій, громадян та інших джерел фінансування, не заборонених законодавством.

Слід зауважити, що кошти, що отримані в результаті надання платних послуг, згідно з переліком, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 № 1913 «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду», є власними коштами Парку і вилученню не підлягають.

Представлені кошти, повинні використовуватися для здійснення заходів щодо охорони території та об'єктів національного парку і впровадження рекреаційної діяльності.

У зв'язку з тим, що адміністрація національного парку може встановлювати плату за відвідування території в установленому порядку, ми розрахували коштовність відвідування території.

Відвідування даного проекту буде коштувати 100 грн, при цьому на території об'єкту будуть послуги які будуть коштувати:

- Оздоровча зона (масаж)- 70 грн;
- Зона відпочинку людей с обмеженими можливостями (буде діяти знижка - 30%);
- Санвузол та душ- 50 грн;
- Реалізація солі- 50 грн.

Для покращення умов на території національного парку треба встановити ряд завдань, що будуть покращувати екологічні та санітарні умови для життя.

До них можна віднести:

- Прибирання сміття на території парку;
- Відведення води та каналізаційних вод.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження ми дійшли наступних висновків:

1. Основою нормативно-правовою базою функціонування національних природних парків в межах нашої країни є закон «Про природно-заповідний фонд України» від 16 червня 1992 року, який зазначає правові основи організації, охорони, ефективного використання природно-заповідного фонду та відтворення його природних об'єктів і комплексів.

В рамках відповідного закону національні природні парки є природоохоронними, рекреаційними, культурно-освітніми, науково-дослідними установами загальнодержавного значення, що створюються з метою збереження, відтворення і ефективного використання природних комплексів та об'єктів, які мають особливу природоохоронну, оздоровчу, історико-культурну, наукову, освітню та естетичну цінність [32]. Національний природний парк «Білобережжя Святослава» створений відповідно до Указу Президента України від 16 грудня 2009 року № 1056 «Про створення національного природного парку «Білобережжя Святослава»..

2. Досліджуваний нами національний парк «Білобережжя Святослава» просторово розташований в межах території Миколаївського району Миколаївської області. Територіально в межах парку виділяється дві складові частини: півострівна та континентальна.

Кінбурнський півострів представляє собою крупний масив суходолу, розташований в межах північно-західної частини Чорного моря. Просторово він належить до Північного Причорномор'я та заходиться в районі гирлової області Дніпра та Південного Бугу. Територія парку оточується акваторією Дніпровсько-Бузького лиману, з півдня водами Ягорлицької затоки, а на заході – Чорним морем.

В межах території парку виділяється акумулятивна форма Кінбурнська коса на північному заході та Покровська коса на південному заході. В морфологічному відношенні, поверхня парку представляє собою приморську

низовинну рівнину, в межах якої з абсолютні відмітки висот змінюються від – 0,4 м (в межах дефляційних котловин) до 12,5-14,3 м (в межах піщаних кучугур).

Континентальна складова парку розташована навколо озера Солонець-Тузли. Відповідна територія є складовою Дністерсько-Бузької приморської рівнини, в межах якої панують висоти від 10 до 25 м.

Озеро та прилегла територія за генетичними ознаками представляє собою лиман, тобто гирлову область давньої річки, яка була відгороджена від акваторії моря пересипом. Досліджувана територія розташована біля Березанського лиману на північному сході та Дніпровсько-Бузького лиману. На південь від озера Солонець-Тузли розташований острів Березань.

3. Досліджене нами озеро Солонець-Тузли має значне природоохоронне та рекреаційне значення. Досліджуване озеро представляє собою лиман закритого типу, тобто повністю ізольовану водойму, живлення якої не має стійкого характеру. В межах озера наявні лікувальні пелоїди, які належать до високо- мінералізованих, слабо-сульфідних мулових грязей. Представлені мулові грязі складені із мінеральних та органічних речовин, що пройшли складні перетворення внаслідок фізико-хімічних, хімічних, біохімічних процесів та являють собою однорідну тонкодисперсну пластичну масу. Важливою складовою відповідних пелоїдів є грязьовий розчин, який представляє собою воду з розчиненими в ній солями, органічними речовинами і газами, а також містить частки глини і піску. Розвідані запаси мінеральних грязей оз. Солонець-Тузли 237 тис.м³, які майже не відновлюються. Саме тому використання ропи та лікувальних грязей, повинно бути обмежено та здійснюватися без застосування промислових технологій.

4. Враховуючи, що адміністрація національного парку «Білобережжя Святослава», згідно із природоохоронним законодавством України може встановлювати плату за відвідування території, ми розраховали та запропонували власний погляд на відвідування рекреаційного пункту «На солі».

Відвідування даного пункту буде коштувати 100 грн, у відповідну суму враховуються санвузол та душ- 50 грн, реалізація солі та гязі 50 грн. Для людей с обмеженими можливостями (буде діяти знижка - 30%). Для покращення умов на території національного парку, за кошти які будуть надходити, буде здійснюватися прибирання сміття, постачання води та каналізаційних вод.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Амброз Ю.О. Дніпровсько-Бузький лиман // Географічна енциклопедія України: В 3-х т. / Редкол.: О.М. Маринич та ін. – Т.1. – К.: Українська радянська енциклопедія, 1989. – с. 331.
2. Атлас природных условий и естественных ресурсов Украинской ССР. – М.: ГУГК, 1978. – 39 с.
3. Бакшеев Е.А. Днепро-Бугский гидроузел / Е.А. Бакшеев, В.С. Ласкавий // Гидротехника и мелиорация. – 1983. – № 4. – С.13-17.
4. Василюк О. Функціональна класифікація територій природно-заповідного фонду України: історія формування та міжнародний аспект. GEO&BIO. 2019. Том 18. С. 3-20.
5. Вишневецький В.І. Річки і водойми України. Стан і використання. – К.: Віпол, 2000. – 376 с.
6. Водно-болотні угіддя України. Довідник / Під ред. Г.Б. Марушевського, І.С. Жарук. – К.: Чорноморська програма Ветландс Інтернешнл, 2006. – 312 с.
7. Гидрометеорологические условия морей Украины. Том 2: Черное море / Ильин Ю.П., Репетин Л.Н., Белокопытов В.Н., Горячкин Ю.Н., Дьяков Н.Н., Кубряков А.А., Станичный С.В.; МЧС и НАН Украины, Морское отделение Украинского научно-исследовательского гидрометеорологического института. Севастополь, 2012.- с. 421, ил. 193, табл. 50, библи. 266
8. Гожик П.Ф. Геологические условия строительства Днепровско-Бугского гидроузла / П.Ф. Гожик, Ф.А. Новосельский. – К.: Наук. думка, 1989. – 120с.
9. Голуб А. А. Типологія національних природних парків / А. А. Голуб // Містобудування та територіальне планування : наук.-техн. зб. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т буд-ва і архітектури ; [відп. ред. М. М. Осетрін]. - Київ, 2016. - Вип. 59. - С. 95-101.

10. Гордиенко И.И. Олешковские пески и биогеоценоотические связи в процессе их зарастания / И.И. Гордиенко. – К.: Наук. думка, 1969. – 242с.
11. Давиденко В.М. Кінбурнський півострів / В.М. Давиденко, С.О. Потапчик, З.Й. Петрович, Г.В. Воротинцева. – Миколаїв, 2004. – 41с.
12. Давидов О.В. Визначення поняття «крилатий мис»: історичний аналіз та загальна характеристика // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки. – Херсон, 2019. – Випуск №10. – С. 119-129. DOI 10.32999/ksu2413-7391/2019-10-17.
13. Давидов О.В. Загальна характеристика берегової системи типу «крилатий мис» Кінбурнська-Покровська-Довгий // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: географічні науки, 2019. - Випуск - 11. - С. 95-105. DOI <https://doi.org/10.32999/ksu2413-7391/2019-11-13>.
14. Деркач О.М. До питання створення національного природного парку «Кінбурнська коса» / Розбудова екологічної мережі Українського Причорномор'я: стан та перспективи: матеріал. наук.-практ. конф. – Миколаїв, 2003. – С. 26-29.
15. Довідник найцінніших природних територій Кінбурнського півострова в межах Миколаївської області / Під ред. Г.В. Коломієць, Я.І. Мовчана, Т.І. Котенко. К.: Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України, 2008. – 96с.
16. Зенкович В.П. Берега Черного и Азовского морей. Москва: Географгиз, 1958. – 371 с.
17. Зенкович В.П. Морфология и динамика советских берегов Черного моря. Т. II (Северо-западная часть). Москва: Изд-во АН СССР, 1960. - 216 с.
18. Ільїн Л.В., Мартинюк В.О. Озера України: Довідник. – Львів: Ред.-вид. від. Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка, 1998. – 52 с.
19. Кінбурн: перспективи збалансованого розвитку. Нарис природи, тенденції її змін в умовах сьогодення та наукове обґрунтування сценарію розвитку рекреації на території Кінбурнської коси / Серія: Збереження

- біорізноманіття в Приморсько-степовому екокоридорі / Під ред. Г.В. Коломієць. – К.: «Срібна Чайка». – 2008. – 48 с.
20. Коломієць А.В. Национальный парк «Белобережье Святослава» : реальные ценности и опасные иллюзии [Электронный ресурс] / Я.И. Мовчан, О.С. Абдулоева, О.М. Деркач, М.Н. Романенко // Степовий бюллетень, 2010. – № 29. – Режим доступу: savesteppe.org/ru/archives/1393.
 21. Кривульченко А.І. Кінбурн: ландшафти, сучасний стан та значення: Монографія. Кропивницький: Центрально-Українське видавництво, 2016. - 416 с.
 22. Кривульченко А.І. Кінбурнський півострів як унікальний в Україні об'єкт заповідання та раціонального природокористування / А.І. Кривульченко // Генеза, географія та екологія ґрунтів / Зб.наук. праць.- Львів. – Ворохта, 2015. – С. 117-123.
 23. Кривульченко А.І. Сухі степи Причорномор'я та Приазов'я: ландшафти, галогеохімія ґрунто-підґрунтя / А.І. Кривульченко. – К.: Гідромакс, 2005. – 343 с.
 24. Лиманно-устьевые комплексы Причерноморья: географические основы хозяйственного освоения / Под ред. Г.И. Швевса. – Л.:Наука, 1988. – 303с.
 25. Національний атлас України. – К.: ДНВП «Картографія», 2007. – 440с.
 26. Національний природний парк «Білобережжя Святослава» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: - belosvyat.org.ua.
 27. Палиенко В.П. Новейшая геодинамика и ее отражение в рельефе Украины / В.П. Палиенко. – К.: Наук. думка, 1992. – 116с.
 28. Петрович З.О., Редінов К.О. Кінбурнська коса. Краєзнавчий альманах. Миколаїв: Видавництво Швець В.М., 2020. – 244 с.
 29. Підгородецький П.Д. Морфологія і динаміка берегів Кінбурнського півострова. Геоморфологія річкових долин України. Київ: Наукова думка. 1965. - С. 101 – 107.

30. Положення про національний природний парк «Білобережжя Святослава»
<https://mepr.gov.ua/files/docs/nakazy/2019/304-%D0%BD.pdf>
31. Природно-заповідний фонд України / Економічне забезпечення організації і функціонування природно-заповідного фонду [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://wownature.in.ua/pro-nas/nasha-diialnist/ekonomichne-zabezpechennia-orhanizatsii-i-funktsionuvannia-prirodno-zapovidnoho-fondu/>
32. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1992. — № 34. — Ст. 502.
33. Середа О. Административно-территориальное устройство селища и населения в Северо-Западном Причерноморье / О. Середа. София: Дио Мира, 2009. – 262с.
34. Тимченко В.М. Экологическая гидрология водоемов Украины. – К.: Наук. думка, 2006. – 384 с.
35. Уманец О.Ю. Оптимизация территориальной структуры природоохранных территорий Кинбурнского полуострова / О.Ю. Уманец, З.В. Селюнина, А.Г. Руденко / Розбудова екологічної мережі Українського Причорномор'я: стан та перспективи : матеріали наук.-практ. конф. – Миколаїв, 2003. С. 87-90.
36. Швєбс Г.І., Ігошин М.І. Каталог річок і водойм України: Навч.-довід. посібник. – Одеса: Астропринт, 2003. – 392 с.

**КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ
ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ ХЕРСОНЬСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

Я, Абібуллаєва Аліє Русланівна _____, учасник(ця) освітнього процесу Херсонського державного університету, **УСВІДОМЛЮЮ**, що академічна доброчесність – це фундаментальна етична цінність усієї академічної спільноти світу.

ЗАЯВЛЯЮ, що у своїй освітній і науковій діяльності **ЗОБОВ'ЯЗУЮСЯ**:

– дотримуватися:

- вимог законодавства України та внутрішніх нормативних документів університету, зокрема Статуту Університету;
- принципів та правил академічної доброчесності;
- нульової толерантності до академічного плагіату;
- моральних норм та правил етичної поведінки;
- толерантного ставлення до інших;
- дотримуватися високого рівня культури спілкування;

– надавати згоду на:

- безпосередню перевірку курсових, кваліфікаційних робіт тощо на ознаки наявності академічного плагіату за допомогою спеціалізованих програмних продуктів;
- оброблення, збереження й розміщення кваліфікаційних робіт у відкритому доступі в інституційному репозитарії;
- використання робіт для перевірки на ознаки наявності академічного плагіату в інших роботах виключно з метою виявлення можливих ознак академічного плагіату;

– самостійно виконувати навчальні завдання, завдання поточного й підсумкового контролю результатів навчання;

– надавати достовірну інформацію щодо результатів власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використаних методик досліджень та джерел інформації;

– не використовувати результати досліджень інших авторів без використання покликань на їхню роботу;

– своєю діяльністю сприяти збереженню та примноженню традицій університету, формуванню його позитивного іміджу;

– не чинити правопорушень і не сприяти їхньому скоєнню іншими особами;

– підтримувати атмосферу довіри, взаємної відповідальності та співпраці в освітньому середовищі;

– поважати честь, гідність та особисту недоторканність особи, незважаючи на її стать, вік, матеріальний стан, соціальне становище, расову належність, релігійні й політичні переконання;

– не дискримінувати людей на підставі академічного статусу, а також за національною, расовою, статевою чи іншою належністю;

– відповідально ставитися до своїх обов'язків, вчасно та сумлінно виконувати необхідні навчальні та науково-дослідницькі завдання;

– запобігати виникненню у своїй діяльності конфлікту інтересів, зокрема не використовувати службових і родинних зв'язків з метою отримання нечесної переваги в навчальній, науковій і трудовій діяльності;

– не брати участі в будь-якій діяльності, пов'язаній із обманом, нечесністю, списуванням, фабрикацією;

– не підроблювати документи;

– не поширювати неправдиву та компрометуючу інформацію про інших здобувачів вищої освіти, викладачів і співробітників;

– не отримувати і не пропонувати винагород за несправедливе отримання будь-яких переваг або здійснення впливу на зміну отриманої академічної оцінки;

– не залякувати й не проявляти агресії та насильства проти інших, сексуальні домагання;

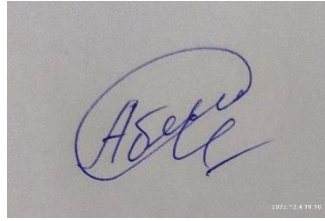
– не завдавати шкоди матеріальним цінностям, матеріально-технічній базі університету та особистій власності інших студентів та/або працівників;

– не використовувати без дозволу ректорату (деканату) символіки університету в заходах, не пов'язаних з діяльністю університету;

– не здійснювати і не заохочувати будь-яких спроб, спрямованих на те, щоб за допомогою нечесних і негідних методів досягати власних корисних цілей;

– не завдавати загрози власному здоров'ю або безпеці іншим студентам та/або працівникам.

УСВІДОМЛЮЮ, що відповідно до чинного законодавства у разі недотримання Кодексу академічної доброчесності буду нести академічну та/або інші види відповідальності й до мене можуть бути застосовані заходи дисциплінарного характеру за порушення принципів академічної доброчесності.

_____ 27.09.2021 _____
(дата)

_____ (підпис)

Я Абібуллаєва Аліє
(ім'я, прізвище)